

Zástupci pěti opozičních stran na tiskové konferenci v Poslanecké sněmovně. Jejich partaje nyní řeší, jak v opozici posílit.

Analýza: Andrej Babiš si našel hlavního soupeře v prezidentu Petru Pavlovi. Sněmovní opozici to zatlačilo do kouta. Pět stran tak řeší, jak z této pasti ven i to, kdo se postaví do čela opozice.

Opozice hledá cestu, jak porazit Babiše

Opoziční strany se v posledních měsících hledají. Koalice Spolu se rozpadla a proti Babišově vládě, která si tvrdě prosazuje svou, nyní stojí pět různých stran, které z pohledu veřejnosti často říkají totéž.

Všech pět oponentů současné vlády hledá jednak cestu z vlastních problémů – u některých stran dokonce takových, které je ohrožují existenčně. Zejména dva nejsilnější rivalové ANO, hnutí STAN a ODS, vedle toho vedou nikým nevyhlášený střet o roli nejsilnější opoziční strany. A tudíž hlavního vyzyvatele Babiše a jeho koalice.

Taková neformální nálepka může přinést jednomu nebo druhému více pozornosti, prostoru v médiích i potenciálně lepší volební vyhlídky.

Dalším bonusem je, že lídr dané strany může mít lepší pozici, pokud se strany mezi sebou začnou opět dohadovat na formátu předvolebních koalic s ambicí porazit Babišovo hnutí ANO, jak se to povedlo

Spolu Petra Fialy v roce 2021. Podle expertů je právě tento scénář vcelku pravděpodobný.

Nyní, více než tři roky před příštími volbami, není ale pozice opozičních stran příliš dobrá. Hnutí ANO české politice dominuje, oproti veškeré konkurenci drží více než luxusní náskok. Od voleb navíc vládní blok oproti opozici, která vládu denně kritizuje, nic neztratil.

HLEDÁNÍ LÍDRŮ

Podle expertů bude o úspěchu opozičních stran rozhodovat zejména osoba stranického lídra. Čistě z voličského pohledu je nyní situace taková, že těmi silnými v opozici jsou STAN a ODS, Piráti si drží víceméně stabilní pozici a TOP 09 s lidovci se potácí hluboko pod hranici zvolení.

Oproti volbám si výrazněji zlepšili pouze Starostové, kteří podle analytiků do jisté míry těží z rozpadu koalice Spolu a tradiční nálepky strany druhé volby – tedy někoho, kdo je široce volitelný, ale nakonec

hlasy získat nemusí. Aktuálně se tak přetahují o pozici druhé nejsilnější strany s ODS. Nutno dodat, že s odstupem více než 15 procentních bodů na Babišovo ANO.

Politolog Lukáš Jelínek si myslí, že s „osvědčenými postupy“ už opozice jednoduše nevyjde. „Všichni předvádějí, co předváděli dosud. A to není nic, co by voliče dokázalo elektrizovat, strhnout davy, které by je pasovaly do role lídra přinejmenším opozičního pelotonu. Stejně nakonec bude tato klíčová role na šéfech větších stran, ale obávám se, že od nich už nic moc nového očekávat nemůžeme.“

Kupka, ač je novým předsedou občanských demokratů krátce, není v nejvyšší politice žádným nováčkem. Už před 12 lety se poprvé stal místopředsedou ODS. Dlouhodobě byl brán jako nástupce Petra Fialy a býval znám pro svůj spíše nekonfrontační styl – což je pro dnešní politiku poměrně neobvyklé.

„Dnes už i ten Petr Fiala působí na svých sociálních sítích svěže-

ším nebo razantnějším dojmem než Kupka,” myslí si Jelínek. To do jisté míry, pokud to dříve platilo, již nyní pomalu mizí.

Kupka se v posledních měsících navenek mění, přitvrdil. V posledních dnech velmi důrazně útočil na ministryni financí Alenu Schillerovou kvůli výběru nového šéfa Letiště Praha Radomíra Lašáka. „Nikdo na ně neupozorňuje s takovou důsledností a vervou jako já,” říká předseda ODS.

Právě na osobě předsedy chtějí občanští demokraté vystavět svůj úspěch. Je zdánlivě všude. Prakticky každý den se někde objeví, aby něco okomentoval, někoho zkritizoval, za některými voliči zaje na kole či autem. Pod heslem Brafíme normální Česko vede kampaň před senátními a komunálními volbami.

Kupkova nynější strategie se opírá o tři pilíře: Stálý a úzký kontakt s lidmi, jasný a přísný pohled na chyby Babišova kabinetu a konkrétní aktivní politika jejich stínové vlády, jak potíže řešit a jaké reformy uděla-

Dříve nebo později se začnou bavit o podobě spolupráce a já bych doporučil spíš dřív.

Lubomír Kopeček
politolog

FOTO: JAKUB PLÍHAL, DENÍK N

že bychom byli s výsledkem spokojeni, chceme se posunovat dál. Právě proto, abychom mohli být lidrem opozice“, dodal Farský s tím, že jim aktuálně chybí tak deset procent, aby to „bylo dobré“.

Pro Starosty budou stejně jako pro ODS zásadní podzimní volby. Nejen z pohledu vedení, které se díky úspěchu nebo propadu nějak zapíše navenek, důležité jsou i dovnitř stran. Pro STAN jsou regiony klíčové, ostatně se slovem starosta pracují ve svém názvu, totéž platí pro ODS – dokonce ještě více.

Podle politologa Jakuba Lyska z Univerzity Palackého v Olomouci má Rakušan v jedné věci lepší startovní pozici než Kupka. Díky svému dlouholetému lidrovství a zvýšené marketingové aktivitě v posledních letech má silnější dosah na sociálních sítích. Což v dnešní době, kdy je politika často konzumována právě tam, může sehrát dílčí roli.

„Rozhodně se nebudu ani šířat, ani dohadovat na veřejnosti, kdo je nebo kdo není lídr opozice“, popisuje sám Kupka. Starostů jako konkurenta se Kupka příliš nebojí, věří, že nakonec lidé upřednostní ODS, protože vědí, co od nich mají čekat.

Připouští ovšem, že pozici ODS komplikuje nástup nového hnutí jihočeského hejtmána Martina Kuby, který kromě některých straníků přetáhl své bývalé partaji i část cenných hlasů. Kuba nyní se svými lidmi drží tři až čtyři procenta hlasů, což na první pohled není příliš, ale ve hře malých čísel, v níž se opozice nachází, nejde rozhodně o zanedbatelnou podporu.

Ostatně nástup Naše Česko je pro opozici velmi zajímavý – nejen tím, že získává dalšího konkurenta. Je to i strategická výzva. Kuba totiž na rozdíl od nich má potenciál brát část hlasů také od vládních stran. Což by z něj dělalo cenného spojence. Na druhou stranu se jako jediný ze stran mimo koalici nebrání spolupráci s hnutím ANO – cílem podle něj je vládnout a pragmaticky řešit problémy, nikoli být proti ANO za každou cenu.

Právě tento postoj opozičních snahy o seskládání budoucí většiny proti ANO ještě více komplikuje. Nemusí totiž platit, že Kuba bere část hlasů vládě, spíše může platit, že bere více hlasů opozici.

ZÁSTUP BABIŠOVÝCH KONKURENTŮ

Sněmovní opozice je ale výrazně pestřejší, než by se mohlo zdát. Jednak v ní sedí Piráti – se stabilní podporou kolem devíti procent. Může se to zdát jako slabý zisk, nicméně pro stranu, která reálně na začátku volebního roku měnila vedení a potácela se v průzkumech, jde o velmi solidní zisk.

Sami Piráti o sobě říkají, že jsou jedinou skutečnou opozicí, protože nechťejí s ANO, SPD a Motoristy vyjednávat o výhodách. Naráží tím na fakt, že s hnutím ANO ve Sněmovně spolupracují méně a nezávislí také zastoupení v orgánech dolní komory, jaké by měli.

Arogantní pohotový styl Zdeňka Hřiba, jak jej hodnotí často jeho konkurenti, rezonuje v debatách. Do jisté míry ale Piráty drží ve vlastní

publině. A nejen to. Piráti jsou nyní ve velmi ostrém střetu s občanskými demokratty kvůli pražským komunálním volbám. Obě strany (i se STAN) v tomto volebním období v Praze vládnou, aktuálně se ale spíše tváří, že se vůbec neznají.

Zatímco všechny jmenované strany mají přinejmenším jistotu základní voličské podpory, u TOP 09 a lidovců to neplatí. Obě strany paběrkuji.

Lidovci do čela instalovali populárního jihomoravského hejtmána Jana Grolichu, který jim slíbil, že „už nechce jen přežívat, ale chce vyhrávat“, a přinesl jim nové logo i název. Grolichu ale může brzdit, že je exekutivně spjat s jižní Moravou a chybí v centru dění v Praze.

To by se částečně mohlo změnit, na podzim se totiž získat senátorský mandát v obvodu Vyškov. Pokud by neuspěl, šlo by o osobní politický debakl nového předsedy.

INSPIRACE MAĎARSKÝMI VOLBAMI

Podle politologů se strany budou muset soustředit na dva momenty: v první řadě nepřekvapivě na kampaň. Ale ne tradiční kampaň ve smyslu nabídnout stínovou vládu a pořádat besedy o tom, že hnutí ANO táhne Česko do propasti.

„Měli by studovat kampaň v Maďarsku, protože to měli velmi dobře promyšlené, a aplikovat ji do českých realit. Péter Magyar viděl slabiny Orbánovského režimu, ale to by neměl být problém ani pro českou opozici“, vysvětluje Lysek.

Jde především o to oprostít se od rétoriky ochránců demokracie, kterou artikulují všichni a je s ní spojován i prezident Petr Pavel, a zaměřit se na praktické věci, problémy lidí a na to, kde stát selhává.

„Tvrdý populismus orbánovského stylu, kam Andrej Babiš směřuje, může opozice porazit, když bude sledovat dvě cesty: musí komunikovat socioekonomická témata a útočit tam, kde stát nefunguje. A za druhé musí objet vesnice. Osobní kontakt s voličem dokáže i podporovatele jiné strany trochu popostrčit nebo nahodit“, říká Lysek.

Není to tak, že by to lídři vůbec nedělali – mezi lidmi jezdí, praktičtější politiku nabízejí. Stále to ale nefunguje.

Do jisté míry může stranické předáky limitovat, že jsou ve vysoké politice již déle a mají v rámci společnosti nálepku, která je radí a udržuje je výhradně v jejich voličské bublině.

„Měl jsem kontakt s lidmi, kteří pracovali hodně blízko kampaně v Maďarsku, a ti radí být mezi lidmi. Maďarská cesta je jedna z našich inspirací“, vysvětluje Grolich. Právě on dokázal – byť v regionálních volbách – získávat (podobně jako Martin Kuba) hlasy i od příznivců druhého politického tábora. Při sněmovním klání je to neskonale těžší.

„Nechci se účastnit toho balastního špičkování se ve Sněmovně“, říká Grolich. „Vůbec totiž neřeší témata, která řeší lidé ve svých životech“, dodal. Podobně ale mluví i zástupci dalších stran.

Jeho hejtmanský kolega Martin Půta (SLK) například říká, že konkurence typu hnutí ANO je silná i pro

publině. A nejen to. Piráti jsou nyní ve velmi ostrém střetu s občanskými demokratty kvůli pražským komunálním volbám. Obě strany (i se STAN) v tomto volebním období v Praze vládnou, aktuálně se ale spíše tváří, že se vůbec neznají.

Druhý moment, který opozice bude podle politologů muset zvažovat, je nějaká forma společného postupu. Politolog Lubomír Kopeček z Masarykovy univerzity říká, že ve finále se bude v rámci opozice hledat nějaká forma spolupráce. Kvůli možné výhře ve volbách i tomu, aby hlasy nepřepadly.

I když všechny plány a strategie stranám vyjdou, nečeká, že by to vedlo k tomu, že se někdo z opozice „utrhne“ a závažně předběhne všechny ostatní.

Opozice je roztržštěná. Situace ani v jedné ze stran a postavení ani jednoho z lídrů nenaznačují, že by v tomto ohledu mohl někdo dramaticky uspět. Půjde tak spíše o drobnější posuny v preferencích.

„Nevšiml jsem si, že by tu od voleb byl někdo, kdo by měl schopnost nepřítel se před ostatními a zvýšit výrazně svou podporu. Podpora stran je plus mínus stejná a nikdo nepřišel s ničím závažným“, shrnuje Kopeček.

„Nemyslím, že opozice má jinou alternativu, než udělat to samé jako v roce 2021, tedy volební koalice proti Babišovi“, dodal.

Je ale otázka, jakou podobu by tato nová spojení měla mít. Shoduje se na tom s Lyskem a Jelínkem. Navzdory všem snahám podle nich opozice dojde k tomu, že jinak než společně to nepůjde a bude záležet na tom, jak dlouho politikům potrvá, než situaci takto vyhodnotí.

„Dříve nebo později se začnou bavit o podobě spolupráce a já bych doporučil spíš dřív“, říká Kopeček.

Část členů stran, s nimiž Deník N v posledních týdnech hovořil, si to uvědomuje a už počítá s tím, že na předvolební koalici dojde. Zatím se ale navenek drží stranické rétoriky a „leští značky“, případně pomáhají svému předsedovi získat dominantnější postavení.

„Jejich největším štěstím je, že další sněmovní volby budou za tři roky“, pokračuje Jelínek.

Myslí si, že opozice potřebuje najít terč, do kterého by se Babiš střeloval, protože tím, koho si vybere za soupeře, mu dává legitimitu nebo ho povyšuje na svou úroveň. Včera bylo pozdě a minimálně po podzimních volbách do toho budou muset strany podle Jelínka slápnout.

„Na Maďarsku se také ukazuje, že to musí být jedna strana v opozici. Když je to roztržštěné, nedá se silný populistický vůdce porazit“, tvrdí Lysek s tím, že aktuálně vedou klíčové strany mladí ambiciózní lídři. Nečeká od nich chuť se spojovat, protože by museli ustoupit.

„Nevidím na jedno volební období, že by se něco takového podařilo. Tipuji, že to budou spíše až ty další volby, pokud bude i pak ANO a Babiš tak dominantní“, dodal Lysek.

O potřebě co nejširšího spojení v rámci opozice mluví opakovaně expremiér Petr Fiala, podporu pro tento nápad nemá ani ve své ODS:

KATEŘINA FROUZOVÁ
redaktorka

ji. „Vedeme důsledný odpor. Kontrolujeme, co dělá vláda, přesně pojmenováváme jejich chyby včetně toho, jak zavádějí Českou republiku do politické bažiny“, popsal plány Kupka.

Jenže něco podobného říkájí v různých variacích také zástupci dalších opozičních stran. Pro občanské demokratty tak bude vcelku důležité sledovat, jak uspějí v podzimních komunálních a senátních volbách. Celostátní témata se zejména do obecních voleb nemusí propsat (na řadě míst) nijak zásadně, pro nové vedení jde ale o první volební test po jeho nástupu.

ODS by zejména potřebovala uspět v senátních volbách, kde je čeká řada přímých střetů právě se Starosty. Ty na ně čekají nejen v pražských obvodech, ale i jinde.

PRVNÍ TĚŽKÝ VOLEBNÍ TEST

Starostové naproti tomu zkoušejí jinou cestu. Svého lídra, který je pro úspěch a vnímání STAN zásadní, pochopitelně ukazují, snaží se ale vytažovat co nejvíce dalších tváří. Koncentrují pozornost na členy své stínové vlády, posílají je do televizních debat, a i to je důvod, proč se Rakušan jako jejich šéf zaměřuje jen na některá témata.

Stínový ministr spravedlnosti a poslanec STANu Karel Dvořák tvrdí, že hnutí musí zejména ukázat ekonomickou kompetenci a nabídku konkrétních kroků. „Je třeba mít jasné čitelné postoje, jak to chceme řešit, a dát tak lidem naději, že se jim v Česku bude žít lépe“, vysvětlil další kroky.

Na poměry STAN solidní čísla v průzkumech vnímá spíše neutrálně europoslanec a člen nejužšího vedení STAN Jan Farský. „Není to tak,

Měli by studovat kampaň v Maďarsku, protože to měli velmi dobře promyšlené, a aplikovat ji do českých realit. Péter Magyar viděl slabiny Orbánovského režimu, ale to by neměl být problém ani pro českou opozici.

Jakub Lysek
politolog